

ANY VI.

Barcelona 25 de Juliol de 1896.

NÚM. 30.

LO "MACEO" CATALÁ

Entre 'l mon y la vila de Madrid ne passen de molt fresques. Les més grosses, per açó, succehexen en la malehible població que he nomenada, cau massa gran y massa segur de tota la bestioleria que deshonra y 's menja la Espanya.

D' aquesta ciutat del *oso y del madroño*, me 'n acaben de comptar una que vaig á referirvos. He de dir, no obstant, la primera cosa, una advertencia com la dels rondallayres més puntimirats ab el seu bon nom, es á saber, que lo que 's va dir jo no vaig sentirho, y en lo que va passar jo no hi era. Però, ab tot, podéu pensar que quan vos ho esplico tinch els meus perqués de creure que es la veritat pura. Y ara aquí va la historia:

No hi ha gayre, se reuní en sessió la *Real Academia de la lengua Española*, pera procedir á la designació d' un *académico correspondiente* de la matexa.

Entre 'ls reunits hi havia 'l més perfecte desacort. Els uns proposaven á En Pau, els altres á En Pere, y n' hi hagué

qui alçaren pendó pera En Berenguera. Un va dir: El *provinciano* més digne de figurar en la nostra docta companyia es En Mañé y Flaquer. La candidatura no va surar. El meu consuetu no 'm diu per quines rahons, y á mi m' estranyaria força aquest rebutjament, si no estés segur de que cap catalá (esceptuant al Balaguer de la *pluma de gacela*) escriu may prosa castellana que á Madrid cregan digna de esser academizada.

Vist el naufragi d' En Mañé y Flaquer, un dels académichs proposá al gran poeta y dramaturg de Catalunya, Guimerá. El proponent de aquesta nova candidatura fou En Joan Valera. Ja podéu contar que al sentir el nom del nostre company de causa hi va haver entre la colla dels del gresol purificador del castellá, un roncament de tripes. Es varen mirar, y acordaren ab entera unanimitat d' intencions, que havia de deslligar els trons y la tempestat contra la candidatura del catalanista, el Júpiter caducat de la política espanyola, el rossinyol cascat del Parlament nacional, el federalista renegat, l' andalus qui ha dit les més grosses andalusades

que han sentit els sigles, D. Emili Castellar. Y, en efecte, D. Emili dirigí una mirada de xay escorxat á les esferes celestials, axecá 'ls brassos en actitud de conjurar les divinitats menors, y *clach, clach, clach...* va engegar una parodia dels discursos qui li solien exir tal qual en la seva joventut, ponderant les convulsions psíquiques que sobrevindrien al ser nacional si la Academia del *Verbo* nacional introduhís en lo seu sí un element tant essencialment heterogeni com En Guimerá. Perque, va dir el gran xarrayre: En Guimerá es un anti-patriota, un anti-espanyol, es un boig... *¡Es, señores, el Maceo catalán!*

Amich Guimerá, vos dono trasllat de la arenga, y particularment d'aquest cohet final.

¿Vos donaré un pesar? Vos proporcionaré un goig...?

Si jo'm trobés á dintre de la vostra pell del calificatiu del Castellar me'n sentiria força estufat y á fins molt aconhortat en la meves deries de patriota catalá.

Açó sí, abans d'haverne pena ó goig, miréu de comprovar la noticia, que jo la sé per carta, y estém tant malament de correus en aquesta ditxosa terra!

MIRAMUNT.

AL SR. MINISTRE DE LA GUERRA

Acaba de arribar de Cuba un soldat per malalt. L'he vist y m'ha espantat lo que declara: Diu que 'ls hospitals están plens de infelissos minyons; que les penalitats que allí se sofreixen son grosses; que la guerra es un horror seguit, puix tothom es allí insurrecte y tothom fa armes contra 'ls pobres soldats. Hómens, dones y criatures segueixen als cabecilles ab una devoció que imposa y maten als del exércit espanyol com á mosquits. Con-

clusió del soldat á qui escolto: que la guerra no es possible acabarla á tiros y que aqueix es lo convenciment moral de tots los seus companys.

Ve'l correu y m'porta una carta de un altre soldat qu'está en operacions. La carta es trista; la relació exacte á lo declarat abans per aquell minyó; la reflexió final es idéntica: la guerra no s'acaba á tiros; aquí se'ns fa gastar la sang inútilment; marxar á Cuba es anar á la mort per capritxo, per calaverada...

Examine 'l Sr. Ministre de la Guerra aquestos testimonis y veja lo falsa que es la impressió que li traslladen alguns generals. Medite lo apuntat y reconega lo cómich y grotesch que resulta l'entusiasme que s'adjudica al exércit en los discursos de les Corts. Si es home de cor y pare de familia, conteste á aquestes preguntes: ¿pot anar á la victoria un exércit que no te fé en la causa que defensa? ¿Es just, es humá, embarcar minyons y més minyons pera durlos á morir sense gloria y sense probabilitats de acabar la guerra, encara que 's posen xops de sang tots los camps de Cuba?

La responsabilitat es immensa. Si nosaltres fossem enlayrats al Ministeri de la Guerra nos apar que la conciencia 'ns acusaria de faltes que la historia no pot perdonar y que 'ls hómens no poden consentir. ¿Es que 'l poble espanyol no te ja veu ni vot en los negocis del Estat? ¿Es que 'ls ministres poden disposar dels nostres fills á son arbitre? ¡Ah, senyor ministre de la Guerra! Davant del Tribunal de Deu tots serém jutjats inflexiblement, però 'ls magnats y 'ls poderosos, ¡cómm tremolarán!—O.

AVE, MARIA

Per dissort del art cristiá sembla que se ha provat que no es pas ben cert lo que conta una

tradició bastant antiga, ço es que St. Lluch fou pintor. (1) Més, per bona sort de la literatura religiosa, ha sigut lo dit Evangelista qui 'ns ha conservat cantichs tan hermosos com lo *Magnificat* de la verge Maria, lo *Benedictus* de Zacaries, lo *Nunc dimittis* de Simeon, com també *quadros* tan acabats com la anunciació á Zacaries en lo Temple, la anunciació á la Verge, la visita á Elisabet, lo naxement de Joan, lo de Jesús, la circumcisió, y la anada á Jerusalem quan Jesús tenia dotze anys.

De petits nos ensenyaren nostres mares *Deu vos salve, Maria*; y més tart, en lo Catecisme de la doctrina cristiana, aprenguerem que fou composta en part per l'angel Gabriel y en part per la *cosina* de la Verge, com ho diu St. Lluch en lo seu Evangelí:

»Y havent entrat l'angel ahon ella estava, digué: *Ave, gratis plena, Dominus tecum; benedicta tu in mulieribus.*» (2)

»Y esclamá (Elisabet) ab alta veu, y digué: *Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui.*» (3)

Aquesta oració, los quadros y cantichs citats se troben desde lo verset 5 del capitol primer fins al verset 52 y últim del capitol segon; y encara que St. Lluch escriu un grech molt més pur que cap altre dels escriptors del Nou Testament, tenen dits passatges un colorit hebreu tan pronunciat que contrasta ab lo grech classich dels quatre primers versets que formen lo prolech.

Per ço catòlics y racionalistes convenen en que St. Lluch tingué segurament á la vista documents de origen judaych al escriure aquets y alguns altres passatges del seu Evangelí. (4)

Concretantnos á la *Ave, Maria*, l'objecte del present article es provar que es un text de frases

de salutació, lloança y benedicció molt usades en nostres Llibres sants.

Pero abans volem fer constar, encara que no s'ia necessari, que aqui parlam tan sols de la materialitat de les paraules; perquè, si 's tracta del seu valor, tothom sap que pot ser molt diferent lo de una matexa frase, atés lo context; y nosaltres acceptam de tot cor lo significat que tenen les paraules de la *Ave Maria* segons les ensenyances de la Iglesia.

—1—*Ave.* (1) En grec *chaire* que literalment vol dir alégrat, y correspon á nostres *salut, bon dia, adeu.* etc.

Ab aquesta paraula saludá Judas á Jesús al hort de Getsemani (*Ave, Rabbi*) (2); ab la matexa saludaven y se burlaven de Jesús los soldats, haventli posat á les espatlles un troç de porpra y al cap una corona d'espines (*Ave, Rex judæorum*) (3); al tornar del sepulcre les dos Maries, Jesús se 'ls hi presentá dient *Avete* (4); y St. Joan en la segona certa diu: «Si algú »vé á vosaltres, y no fá professió de aquesta »doctrina, no 'l rebéu á casa, y no li digau *Ave*; »perqué, qui li diu *Ave*, comunica ab ses males »obres.» (5)

Ave y *Chaire* corresponen al hebreu *Schalóm* que vol dir *salut, pau*. Gesenius ensenya que les frases *salus vobis, tibi*, fórmules de salutació entre 'ls alarbs y entre 'ls Siris, may se usaren ab aquest valor en l'antich Testament, y que tan sols servien pera animar al temerós y donarli una bona noticia. (6) No tothom ho creu axis. De tots modos es cert que en lo Nou Testament la paraula *Schalóm* es á vegades salutoria. (7)

—2—*Gratià plena.* Aquesta traducció de la paraula grega *Kecharitomène* es no solament la de la Vulgata si que també la de la Italica y la de les versions antigues siríaca, copta, etiópica

(1) V. un article intitulat *S. Lucas, retratista?* publicat per J. O. Neill en la Revista *Pro patria*, cuad. XIV, 1895.

(2) Cap. 1-28.

(3) Cap. 1-42.

(4) «Les hebraïsmes dont les cantiques de la Ste. Vierge, de Zacharies et de Simeon sont remplis... s'expliquent par cette consideration que St. Luc s'est borné á mettre ici en oeuvre... quelque document rédigé par un écrivain juif, au moment même de l'accomplissement des faits.» Bacuez et Vigouroux, Man. bibliq. T. 3. n. 66.

«La comparaison du ton classique du prologue... avec le langage... chargé d'hebraïsmes du récit qui le suit laisse peu de doutes sur la rôle de l'Evangeliste dans cette partie de son ouvrage. Il l'a prise à quelque document d'origine judaïque...» M. Nicolas. Etud. crit. sur la Bible. N. Testam. II. § v. n. 2.

(1) De *aveo*, n. 2, se porter bien, être en bonne santé, être heureux... Diction. par Freund; trad. par Theil.

(2) Mat. 26-49.

(3) Mat. 27-29; Marc. 15-18; Joan. 19-3.

(4) Mat. 28-9.

(5) Cap. 1, 10-11.

(6) «Apud Arabes et Syros sunt formulæ quibus advenientes et pretereuntes salutare solent; sed in hanc sententiam illa fórmula in vet. Fest. numquam legitur.—» *Verbis salus est vobis, tibi*, timidum erigere eique salutem pronuntiare solent, in hanc sententiam: nihil metuendum est tibi vel vobis, integræ sunt res tuæ vel vestræ, quare iter additur ne timeas, ne timeatis.» Lex. hebr. et. chald.

(7) Lluch, Evang. 10-5. Compar. ab Mat. 10-12.—Joan, Evang. 20, 19-21; Carta de St. Jaume, 1-1; Carta 3.ª de St. Joan, 1-15, etc.

armenia, etc. (1) La políglota de A. Montano porta també *gratiā plena*. Y ab lo mateix sentit G. Budaeus traduïx *gratificata*. (2)

Si hi hagués bona intenció, creyem que no hi hauria pas cap inconvenient en admetre les traduccions *speciosa*, *gratiam consecuta*, *gratis dilecta*, *gratiosa*, donades respectivament per Luter, Calvino, Beza y Erasme; pero son tan coneguts aquestos senyors...!!

La paraula *Kecharitoméne* se troba tan sols en aquest lloch del Evangeli de St. Lluch; pero se troba en lo Nou Testament la frase *pléres cháritos* que també vol dir *plé o plena de gracia*. Por exemple:

Lo mateix St. Lluch diu que St. Esteve «*ple-nus gratiā* y de fortaleza, feya grans prodigis y «miracles en lo poble.» (3)

St. Joan escriu: «Y lo Verb fou fet carn, y habità entre nosaltres, y nosaltres vegegrem sa «gloria, gloria com del Unigenit del Pare, *ple-num gratiā* y de veritat.» (4)

Corneli á Lapide fa aquest comentari: «Cristo «*ple de gracia*, com á font...; la mare de Cristo «*plena*, com un riu lo més pròxim á la font...; «*ple* Esteve, pero com un riuet.» (5)

St. Lluch usa també la frase *plenus Spiritu Sancto* pera significar la *sanctificació*, com per exemple: «estaré *ple* (Joan) *del Esperit Sant*, ja «des de lo ventre de sa mare.» (6)

Aquesta terminologia es propia del Nou Testament, naix ab lo Cristianisme, y es St. Lluch qui més de ella se serveix.

No volém dir que en l' antich Testament no s' hi troben frases per l' istil de les citades; volém dir que quan s' hi troben, tenen un significat molt distint del que tenen en lo Nou.

Axis quan la reina Ester diu al Rey: «la teva «cara plena est *gratiarum*,» (7) aquestes gracies son evidentment *materials*. Com també son *materials* les benediccions que Moisès, al benehir les dotze tribus, anuncia per la de Neftalí ab aquestes paraules: «*plenus erit benedictionibus Domini*.» (8)

Per fi, en lo Nou Testament, sobre tot en los escrits de St. Lluch, son molt frequents les frases: *plenus, repletus Spiritu Sancto*, no ja pera significar la *sanctificació*, com havém dit últimament, si no fent referença á la *inspiració* ó *iluminació*. (1)

Aquest sentit se troba en l' Antich Testament, quan Farahó diu de Joseph: «Trobarém per ventura un home com aquest en qui hi estiga lo «Esperit de Elohim?» (2), que la vulgata ha traduït: «*qui Spiritu Dei plenus sit?*» Aquí lo Rey d' Egipte parla de la *sabiduria* ab que lo jove israelita li havia interpretat los famosos somnis de les set vaques y les set espigues.

—3— *Dominus tecum*. En l' antich Testament la frase *esser Deu ab algú* se usa pera parlar de un *auxili* diví, y també pera *saludar*. Citarém alguns exemples:

Al presentarse lo pastor David oferintse á lluytar contra lo gegant Goliat, li diu lo rey Saul: «Ves, *et Dominus tecum sit*.» (3)

Lo profeta Azaries parla axis al rey Assa: «Escolteume, Assa, y tot Judá y Benjamin: *Dominus vobiscum*, essent vosaltres ab Éll.» (4)

Aquest sentit de *auxili* es lo més comú; pero se usava també pera *saludar*. Axis llegim en lo llibre de Rut: «Y veusaquí que Booz arribá de «Bethlém y digué als segadors: *Dominus vobiscum*; y ells li respongueren: Deu te benehesca.» (5)

En lo Nou Testament, y ab lo sentit de *auxiliar* se llegeix: «*Ego vobiscum* sum tots los dies «fins á la fi del mon.» (6)

Y ab frases *salutatories* com *Dominus cum spiritu tuo*, *Gratia Dei cum omnibus vobis*, *Gratia tecum*; *Gratia vobiscum*, etc., acaben totes les cartes de St. Pau. Sía com á exemple: «La «salutació de mí, Pau, ab la propia meua ma. «Recordauvos de mes cadenes. *La gracia de «Deu sía ab vosaltres*. Amen.» (7)

—4— *Benedicta tu in mulieribus*, ó be, *inter mulieres*. (8) Derrotat Sisara, capitá del exercit

(1) Bacuez et Vigouroux. Man. Bibliq. Tom. 3, n. 98.

(2) Lexic. græco-lat.—Vid. Dict. H. Stephan.—V. també C. á Lapide.

(3) Fets dels Apostols, 6-8.

(4) Evang. 1-14.

(5) «*Plenus Christus gratiā*, tanquam fons...; plena «*Christi mater*, tanquam proximus fontis fluvius...; *plenus «Stephanus*, sed tanquam rivulus.»

(6) Evang. 1-15.

(7) Ester, 15-17. No s' troba ni en hebreu, ni en grech.

(8) Deut. 33-23.

(1) Evang. 1, 41 y 67. Fets dels Apostols, 2-4; 4, 8-31; 13-9.

(2) Gen. 41-38.

(3) Sam. 17-37.

(4) 2 Cron. 15-2.

(5) 2-4.

(6) Mat. 28-20.

(7) Carta als Colos. 4-18.

(8) Bacuez y Vigouroux escriuen: «Ces mots: *Dominus «tecum*, aussi bien que *Benedicta tu*, sont pris comme ex-
«primant, non un souhait, mais un fait admiré en Marie
«par l'envoyé céleste et proclamé á sa gloire. En effet, l'

nant mes ó menys importancia á la fantasia ó á la rahó, ó be decantantse á formes d'altres oblidades; en llur arquitectura, demostrant una tendència irresistible envers una forma; en llur filosofia, es á dir, en totes les manifestacions del seu caràcter.

Aquestes diferències no poden negarse; basta conèixer, per lo que respecta á Espanya, la literatura d'algunes de les regions qui conserven encara mostres de llur antiga vitalitat; fer un estudi comparatiu de les formes arquitectòniques; esbrinar les tendències filosòfiques; etc., pera convènces de la veritat de nostres afirmacions.

Avuy lo govern central forma un plan de estudis, mes ó menos dolent, y tant si s'adapta á les tendències de alguna regió, com á cap, lo implanta. Y axis tenim que s'obliga als fills de les diferents regions d'Espanya á enmotllar son pensament dintre un motllo uniforme y moltes vegades del tot contrari al llur caràcter. ¿Qué's segueix d'açó? Tenir una infinitat d'homens de carrera qui may passen de pobres escriptors y no son mes que un ressó de les opinions dels altres, tot per no havérlosi ensenyat á pensar segons demanava'l seu caràcter.

A açó deu afegirshi'l que les mes de les vegades, los catedràdichs encarregats de la ensenyança no son fills de la mateixa regió en que ensenyen y per lo tant ses explicacions, verdaeres manifestacions del esperit que l'informa, no s'adaptarán al caràcter dels seus dexeables.

Per exemple: suposém que ve á ensenyar arquitectura en la Universitat de Barcelona, un catedràtich fill d'Andalusia; lo natural es, que en ses explicacions tot sien alabances sobre la arquitectura árabe y gòtich florit, procurant infiltrar ses aficions, ó mellor esclats propis del seu caràcter, en los seus dexeables, no fent cas, ans be despreciant com á mesquina, la arquitectura romanich-catalana y'l gòtich-aragonés, que tant be s'adapten ab lo caràcter franch, senzill y sever del nostre poble. De aquí vindrà que la majoria del seus dexeables, ó be no seguiran ses ensenyances ó, en cas contrari, no tindran afició ó amor envers la arquitectura del pays que'ls vegé naxer.

Y lo mateix passarà en les cátedres de Dret y de Filosofia.

Per sort hi ha, de tant en tant, catedràtichs fills de la mateixa regió, qui dintre lo que'ls permet lo plan oficial, ensenyen als seus dexeables lo que mes diu ab llur caràcter y que no es més que lo que dicta l'esperit de la regió d'ahon

son fills. En nostra Universitat n'hem tingut alguns d'aquesta classe; y gracies á n'ells avuy tenim un estol de literats, llegistes y arquitectes qui, de trobarse ab altres catedràtichs potser, y sense potser, no haurien emprés lo camí que pera gloria de la Patria Catalana encara segueixen.

La única manera, donchs, de formar verdaers pensadors en tots los rams, es, la creació de les Universitats Regionals. Universitats quals cátedres fossen sols pels fills de la regió y quines ensenyances estiguessen basades en les tradicions de la mateixa regió. ¿Qui nó veu la immensa ventatja que aytals Universitats reportarien?

Cal, donchs, treballar des de ara, com han fet nostres vehins, pera conseguir la sua implantació en Espanya; ells han tingut *deu* anys de lluita coratjosa, pero á la fi han triomfat; lo bon sentit s'ha sobreposat á les tendències centralisadores. Nosaltres potser tindrem que lluitar molt més, pero no havém, per ço, de descoratjarnos. Lo regionalisme creix á passos de gegant, y tart ó d'hora podrém conseguir les ventatges qui'ns han de posar al costat de les nacions mes avençades en tots los rams de la ciencia.

N. FONT Y SAGUÉ.

JOSEPH M.ª QUADRADO

A pesar de que, com diu En Menendez Pelayo, pochi escriptors espanyols dels nostres dies han manifestat estar en possessió de tantes aptituds com lo malaguanyat polemista, philosoph, crítich literari, poeta, historiador y autor de llibres de religió, quins noms van apuntats á la capsalera de aquestes ratlles, hi ha que confessar que no'sols no lográ la popularitat de que era merexedor, sino que fou desconegut per alguns literats que ab ses obres han mogut gran fressa en la capital de la monarquia espanyola. Tant es axis, que á la vista tenim un *Calendario español de las letras, las ciencias y las artes en el siglo XIX*, publicat per segona vegada en 1874 aumentat en mes de dos cents noms, y el de En Quadrado no hi figura. No resulta donchs mica estranya la afirmació que havem assentada.

Nascut en la illa de Menorca l'any 1820, segons uns, ó en l'anterior, com diuen altres y es més de creure, prompte pasá á la illa major de les Balears, orfe de pare, tenint per guia, en los caminals de la vida, una mare qui be sapigué cumplir ab aquell fill qui per les excelents qualitats morals é intellectuals donava motiu á grans esperances.

Fervorós, creyent, aymador entussiasta de lo que s'ha donat ara en dirne la *patria xica*, veyem que en la llengua nadiua saluda'l naxement de Cristo Nostre Senyor en una hermosa poesia titulada. *La nit de Nadal*, que en 1881 fou publicada en lo *Calendari catalá* coleccionat per

armenia, etc. (1) La políglota de A. Montano porta també *gratiâ plena*. Y ab lo mateix sentit G. Budaeus tradueix *gratificata*. (2)

Si hi hagués bona intenció, creyem que no hi hauria pas cap inconvenient en admetre les traduccions *speciosa, gratiam consecuta, gratis dilecta, gratiosa*, donades respectivament per Luter, Calvino, Beza y Erasme; pero son tan coneguts aquestos senyors...!!

La paraula *Kecharitoméne* se troba tan sols en aquest lloch del Evangeli de St. Lluch; pero se troba en lo Nou Testament la frase *pléres cháritos* que també vol dir *plé o plena de gracia*. Por exemple:

Lo mateix St. Lluch diu que St. Esteve «*ple-nus gratiâ* y de fortaleza, feya grans prodigis y «miracles en lo poble.» (3)

St. Joan escriu: «Y lo Verb fou fet carn, y ha-bità entre nosaltres, y nosaltres vegerem sa «gloria, gloria com del Unigenit del Pare, *ple-num gratiæ* y de veritat.» (4)

Corneli á Lapide fa aquest comentari: «Cristo «*ple de gracia*, com á font...; la mare de Cristo «*plena*, com un riu lo més pròxim á la font...; «*ple* Esteve, pero com un riuet.» (5)

St. Lluch usa també la frase *plenus Spiritu Sancto* pera significar la *sanctificació*, com per exemple: «estaré *ple* (Joan) *del Esperit Sant*, ja «des de lo ventre de sa mare.» (6)

Aquesta terminologia es propia del Nou Testament, naix ab lo Cristianisme, y es St. Lluch qui més de ella se serveix.

No volém dir que en l' antich Testament no s' hi troben frases per l' istil de les citades; vo-lem dir que quan s' hi troben, tenen un-signifi-cat molt distint del que tenen en lo Nou.

Axis quan la reina Ester diu al Rey: «la teva «*cara plena est gratiarum*,» (7) aquestes gracies son evidentment *materials*. Com també son *ma-terials* les benediccions que Moisés, al benehir les dotze tribus, anuncia per la de Neftalí ab aquestes paraules: «*plenus erit benedictionibus «Domini*.» (8)

Per fi, en lo Nou Testament, sobre tot en los escrits de St. Lluch, son molt frequents les fra-ses: *plenus, repletus Spiritu Sancto*, no ja pera significar la *santificació*, com havém dit últi-mament, si no fent referença á la *inspiració o il·luminació*. (1)

Aquest sentit se troba en l' Antich Testament, quan Farahó diu de Joseph: «Trobarém per ven-«tura un home com aquest en qui hi estiga lo «Esperit de Elohim?» (2), que la vulgata ha tra-duhit: «*qui Spiritu Dei plenus sit?*» Aquí lo Rey d' Egipte parla de la *sabiduria* ab que lo jove israelita li havia interpretat los famosos somnis de les set vaques y les set espigues.

—3— *Dominus tecum*. En l' antich Testament la frase *esser Deu ab algú* se usa pera parlar de un *auxili* diví, y també pera *saludar*. Citarém alguns exemples:

Al presentarse lo pastor David oferintse á lluy-tar contra lo gegant Goliath, li diu lo rey Saul: «*Ves, et Dominus tecum sit*.» (3)

Lo profeta Azaries parla axis al rey Assa: «Es-«colteume, Assa, y tot Judá y Benjamin: *Dom-i-nus vobiscum*, essent vosaltres ab Éll.» (4)

Aquest sentit de *auxili* es lo més comú; pero se usava també pera *saludar*. Axis llegim en lo llibre de Rut: «Y veusaquí que Booz arribá de «Bethlém y digué als segadors: *Dominus vobis-cum*; y ells li respongueren: *Deu te benehes-ca*.» (5)

En lo Nou Testament, y ab lo sentit de *auxi-liar* se llegeix: «*Ego vobiscum* sum tots los dies «fins á la fi del mon.» (6)

Y ab frases *salutatories* com *Dominus cum spiritu tuo, Gratia Dei cum omnibus vobis, Gra-tia tecum; Gratia vobiscum*, etc., acaben totes les cartes de St. Pau. Sia com á exemple: «La «salutació de mí, Pau, ab la propia meua ma. «Recordauvos de mes cadenes. *La gracia de «Deu sia ab vosaltres*. Amen.» (7)

—4— *Benedicta tu in mulieribus*, ó be, *inter mulieres*. (8) Derrotat Sisara, capitá del exercit

(1) Bacuez et Vigouroux. Man. Bibliq. Tom. 3, n. 98.

(2) Lexic. græco-lat.—Vid. Dict. H. Stephan.—V. tam-bé C. á Lapide.

(3) Fets dels Apostols, 6-8.

(4) Evang. 1-14.

(5) «*Plenus Christus gratiâ*, tanquam fons...; plena «*Christi mater*, tanquam proximus fonti fluvius...; *plenus «Stephanus*, sed tanquam rivulus.»

(6) Evang. 1-15.

(7) Ester, 15-17. No 's troba ni en hebreu, ni en grech.

(8) Deut. 33-23.

(1) Evang. 1, 41 y 67. Fets dels Apostols, 2-4; 4, 8-31; 13-9.

(2) Gen. 41-38.

(3) Sam. 17-37.

(4) 2 Cron. 15-2.

(5) 2-4.

(6) Mat. 28-20.

(7) Carta als Colos. 4-18.

(8) Bacuez y Vigouroux escriuen: «Ces mots: *Dominus «tecum*, aussi bien que *Benedicta tu*, sont pris comme ex-«primant, non un souhait, mais un fait admiré en Marie «par l'envoyé céleste et proclamé à sa gloire. En effet, l'

nant mes ó menys importancia á la fantasia ó á la rahó, ó be decantantse á formes d'altres oblidades; en llur arquitectura, demostrant una tendència irresistible envers una forma; en llur filosofia, es á dir, en totes les manifestacions del seu caràcter.

Aquestes diferències no poden negarse; basta conèixer, per lo que respecta á Espanya, la literatura d'algunes de les regions qui conserven encara mostres de llur antiga vitalitat; fer un estudi comparatiu de les formes arquitectòniques; esbrinar les tendències filosòfiques; etc., pera convènces de la veritat de nostres afirmacions.

Avuy lo govern central forma un plan de estudis, mes ó menos dolent, y tant si s'adapta á les tendències de alguna regió, com á cap, lo implanta. Y axis tenim que s'obliga als fills de les diferents regions d'Espanya á enmotllar son pensament dintre un motllo uniforme y moltes vegades del tot contrari al llur caràcter. ¿Qué's segueix d'açó? Tenir una infinitat d'homens de carrera qui may passen de pobres escriptors y no son mes que un ressó de les opinions dels altres, tot per no havérlosi ensenyat á pensar segons demanava'l seu caràcter.

A açó deu afegirshi 'l que les mes dé les vegades, los catedràtics encarregats de la ensenyança no son fills de la mateixa regió en que ensenyen y per lo tant ses explicacions, verdares manifestacions del esperit que l'informa, no s'adaptarán al caràcter dels seus dexeables.

Per exemple: suposém que ve á ensenyar arquitectura en la Universitat de Barcelona, un catedràtic fill d'Andalusia; lo natural es, que en ses explicacions tot sien alabances sobre la arquitectura árabe y gòtic florit, procurant infiltrar ses aficions, ó mellor esclats propis del seu caràcter, en los seus dexeables, no fent cas, ans be despreciant com á mesquina, la arquitectura romanich-catalana y 'l gotich-aragonés, que tant be s'adapten ab lo caràcter franch, senzill y sever del nostre poble. De aquí vindrá que la majoria del seus dexeables, ó be no seguiran ses ensenyances ó, en cas contrari, no tindran afició ó amor envers la arquitectura del pays que 'ls vegé naxer.

Y lo mateix passarà en les cátedres de Dret y de Filosofia.

Per sort hi ha, de tant en tant, catedràtics fills de la mateixa regió, qui dintre lo que 'ls permet lo plan oficial, ensenyen als seus dexeables lo que mes diu ab llur caràcter y que no es més que lo que dicta l'esperit de la regió d'ahon

son fills. En nostra Universitat n'hem tingut alguns d'aquesta classe; y gracies á n'ells avuy tenim un estol de literats, llegistes y arquitectes qui, de trobarse ab altres catedràtics potser, y sense potser, no haurien emprés lo cami que pera gloria de la Patria Catalana encara següexen.

La única manera, donchs, de formar verdares pensadors en tots los rams, es, la creació de les Universitats Regionals. Universitats quals cátedres fossen sols pels fills de la regió y quines ensenyances estiguessen basades en les tradicions de la mateixa regió. ¿Qui no veu la immensa ventatja que aytals Universitats reportarien?

Cal, donchs, treballar des de ara, com han fet nostres vehins, pera conseguir la sua implantació en Espanya; ells han tingut *deu* anys de lluyta coratjosa, pero á la fi han triomfat; lo bon sentit s'ha sobreposat á les tendències centralisadores. Nosaltres potser tindrem que lluytar molt més, pero no havém, per ço, de descoratjarnos. Lo regionalisme creix á passos de gegant, y tart ó d'hora podrém conseguir les ventatges qui 'ns han de posar al costat de les nacions mes avençades en tots los rams de la ciencia.

N. FONT Y SAGUÉ.

JOSEPH M.^A QUADRADO

A pesar de que, com diu En Menendez Pelayo, pochs escriptors espanyols dels nostres dies han manifestat estar en possessió de tantes aptituds com lo malaguanyat polemista, philosoph, crítich literari, poeta, historiador y autor de llibres de religió, quins noms van apuntats á la capsalera de aquestes ratlles, hi ha que confessar que no sols no lográ la popularitat de que era merexedor, sino que fou desconegut per alguns literats que ab ses obres han mogut gran fressa en la capital de la monarquia espanyola. Tant es axis, que á la vista tenim un *Calendario español de las letras, las ciencias y las artes en el siglo XIX*, publicat per segona vegada en 1874 augmentat en mes de dos cents noms, y el de En Quadrado no hi figura. No resulta donchs mica estranya la afirmació que havem assentada.

Nascut en la illa de Menorca l'any 1820, segons uns, ó en l'anterior, com diuen altres y es més de creure, prompte pasá á la illa major de les Balears, orfe de pare, tenint per guia, en los caminals de la vida, una mare qui be sapigué cumplir ab aquell fill qui per les excelents qualitats morals é intellectuals donava motiu á grans esperances.

Fervorós, creient, aymador entusiasta de lo que s'ha donat ara en dirne *la patria xica*, veyem que en la llengua nadiua saluda 'l naxement de Cristo Nostre Senyor en una hermosa poesia titulada. *La nit de Nadal*, que en 1881 fou publicada en lo *Calendari catalá* coleccionat per

lo inolvidable Mestre en Gay Saber En Francesch Pelay Briz y l' molt distingit poeta En Francesch Matheu. Fou escrita aquella composició en 1838 per aquell *jovensà de 19 anys* y es de creurer que no seria pás la única escrita á les hores en la llengua que parlava.

D' aqó ne devem traure una conseqüència y es la de que lo futur autor de la continuació del *Discurso sobre Historia Universal*, de Bossuet, deu esser inclós entre 'ls primers conreadors de la llengua catalana, puix que sols feya sis anys que l' Aribau havia donat á conixer sa celebrada oda *A la Patria* y no s' havia donat á conixer encara lo respectable *Gayter del Llobregat*. Dos anys després, en 1840, publicava *La Palma*, en quin periódich, junt ab D. Tomás Aguiló y D. Antoni de Montis, feu ja evident manifestació d' escelents principis en punt á literatura y filosofia, de no escassos conexements en la historia de sa patria, ab tant bon gust y acert en la manera de tractarla, que encantava, En aquella publicació, doná á conixer en 1841 son estudi *Ausias March*, lo més acabat que s' ha fet fins ara, respecte al gran poeta valencià, á pesar de que fou escrit per un jove y en una época en que no s' escrivien á Espanya treballs d' aytal naturalesa. En tan notable escrit se mostra regionalista En Quadrado, en los següents conceptes:

«Inutilment se buscarien en altra nació que no fos la nostra, riqueses literaries, ab major varietat ni ab més abundor. Espanya, en quin territori ha ostentat la naturalesa totes ses perspectives y produccions de tota mena; Espanya, en quina societat han dextat rastre tantes races y civilitacions diferents; Espanya, que sortí poch á poch durant set sigles del jou dels alarbs com del fons de les aygues, enclou en sa península una munió de pobles, quina varietat de fesonómies y de monuments provinçials, demostra la de son clima y la de sa historia; varietat que 's presta á investigacions de aquesta mena, senyalant á cada provincia la part de sos treballs, ab qual ben entesa divisió, res, ni en l' orde físich, ni en l' intelectual l' home no hi troba obstacles. Si per aquest monument de les glories nacionals cada hu de nosaltres portás una pedra ó intentás remoure una de les que hi ha enterrades; si en nostres descobriments y creacions preferissem, sobre tot, cavar la terra que trepitgem é inspirarnos en la atmósfera en que vivim; si avuy s' han fet los literats article de necessitat en totes les poblacions, ho fos també per ells lo de representar en lo camp de la inteligencia lo caràcter y tradicions de sa patria; si en lloch de feros esclaus de la moda y echo d' un mateix so, que conforme s' allarga va debilitantse, demanessim una veu á la naturalesa y als recorts que 'ns envolten, pera que de sos variants tons resultés una armonía complerta que fos un himne permanent de nostra Espanya, y pera que d' aquestes qualitats y diferencies parcials se formés la idea colectiva de la gran nació; nostres desvetllaments y estudis útils y exactes quan més concrets á un punt fixo, conegut, y nostres produccions més interessants per sa espontaneïtat, serien en semps un esbargiment de nostres sentiments envers la terra que 'ns va veure naxer, un homenatge á nostres avis, quines glories y caràcter perpetuam, y un tribut no menys degut á nostra patria comuna per los fruyts y riqueses que segons sa producció li dona cada provincia. Y mentres les del Nort conserven en la puresa de sa atmósfera y en la escabrositat de ses montanyes lo dipòsit

»del llenguatge y costums antigues, com conservaren un día la corona; mentres tant Castella recordés les hassanyes de sos senyors feudals y les grandeses de ses ciutats privilegiades, que foren cort casi totes d' un rey ó altre; mentres tant buscás Andalusia en sos *cármenes* delictuosos les petjades encar fresques de sos enconstants civilizadors, á nosaltres los habitants de les costes orientals de la península, poblades un temps per moltes naus, y d' un regne quina primerenca civilisació importaren de Italia y de Grecia los aragonesos, qual cavalleresca y sumptuosa cort fou lo centre des de ahont escampá ses branques la literatura provençal, no 'ns faltarien llorers que ayrejar, cròniques ó cansens que desenterrar.»

«Y axis ho havém de fer, puix que prevaixent la patria y lo domini castellá, la munió de reys de qui foren adquirits aquests llorers, y la varietat de llenguatge que parlaven aquelles muses, han fet que adquirissem uns y altres lo nom d' espanyols, y que passessim al conjunt de la nació, abandonantlos á nostres mans com escuts de provincia; mentres tant que tota la atenció histórica y literaria s' ha tornat al dítxos regne que, absorvint als altres, los imposa ses lleys y costums, creyentne de més interés buscar la vida d' un príncep, que investigar les tombes de nostres passats, per glorioses que sien. Provincia y res mes fou la gran herencia d' Aragó des de 'l día que Ferrán lo Católich abandoná sa cort pera anar á la de sa muller; en compte d' unir-se 'ls dos rius, desayguá l' un al altre, perden son nom y lo color de ses aygues; los lleons trenquen les barres; y axis com lo nom de la dona, per mes que sia molt noble desapareix en lo del marit, aquesta volta fou lo del home lo qui 'n desaparegué, y no per falta de noblesa.»

Y perque n' era tot un caràcter, Quadrado seguí son predicament de jove, enmotllant en ell sa conducta de tota la vida. Axis son nom es inseparable del d' En Parcerisa, després d' En Piferrer, y disset provincies son recorregudes per ell y per ell descrites. Y si per tot lo zel de que n' es capás en manifestar y posar lo característich que per sa naturalesa y per sa historia particularisa al principat d' Asturies, al regne de Lleó, Castella la Vella, Castella la Nova y lo regne d' Aragó, al rependre la tasca feta per aquell inolvidable escriptor barceloní, referent á les Balears, hi posa tot aquell entusiasme d' un fill verdader, fent resaltar los hermosos recorts y les seductores belleses d' aquelles illes tan ponderades sempre, en mitg dels *Recuerdos y bellezas de España*. Ell, fidel á aquest sentiment patri, que no pot esser mesquí ni esser egoista, perque es tant natural com l' amor que sentim envers aquella dona que nos ha portat al mon, demostrá aquesta estimació fervorosa envers lo territori nadiu, escrivintne ses obres *Forenses y ciudadanos é Historia del reino de Mallorca*, consagrant tota la energia de sa activitat incansable, en procurar la conservació y conexement d' aquell rich dipòsit de testimonis fehacients de temps passats, l' arxiu de Mallorca, del que no era capás d' apartarlo mes que una desafortunada disposició d' un centralisme ignorant y ridicol.

Veritat es que no feya massa sovint, en sos escrits, us de la llengua que parlava, mes tampoch es menys segur que may fou sollicitada en vá sa colaboració en llengua catalana, de lo que n' es penyora lo dato de que, estimulat per les instancies del director de *Lo Gay Saber*, traduhí del

de Jabin, rey de Canaan, se acullí á la tenda de Jael. Aquesta dona al veure que aquell guerrer se havia dormit del cansament de la batalla, li atravessà lo cap ab una estaca, y lo dexà clavat en terra. Allavors Débora y Barac cantàren un epinici, una de quines estrofes comensa:

«*Benedicatur inter mulieres Jahel,*
»uxor Haber Cinaei,
»*inter mulieres in tabernaculo benedicatur.*» (1)

Havent Judit tallat lo cap de Holofernes, la saludá Ozies, príncep del poble de Israel, dient:
«*Benedicta es tu filia á Domino Deo excelso*
»*prae omnibus mulieribus super terram.*»

—5—*Benedictus fructus ventris tui.* Entre les benediccions que en lo Deuteronomi llegim en favor dels qui guardarán los manaments, se hi troben aquestes: «Benehit tú en la ciutat, y benehit en lo camp. *Benedictus fructus ventris tui*; y lo fruyt de la terra, y lo fruyt de ta bestia; »la cria de les vaques, y les famelles de ton remat. Benehit ton cistell y ta pastera, Benehit »tú quan entris, y benehit tú quan surtis. »Posi Jehová á tos enemichs qui se axequen »contra tú, batuts al devant teu; per un sol »camí sortiran cap á tú, y per set camins fugiran »de la teva presencia.» (2)

JOAN B. CODINA, PVRE.

LO FILL DE LA FADA

RONDALLA FRANCESA

Una vegada hi havia una dona qui duya sempre les vaques á pasturar en un camp d'aprop de la Cova que 'n deyen de les Fades. Mentres les vaques menjaven y remugaven, aquella dona s'entretenia á fer mitja, y cada dia, veyá passejarse per allà aprop una gran senyora molt ben vestida, que no sabia qui era.

La senyora semblava que 's plavia de estar ab la pastora, axís es que, cada dia, s'assentava

»Ange ne vient pas pour lui donner des encouragements,
»mais pour lui révéler les decrets divins, et ces decrets
»supposent déjà en elle une perfection incomparable.»
Obr. cit.

(1) Judit, 13-23. La iglesia aplica á la Verge les següents paraules ab que fou saludada Judit ab motiu de la destrucció del exèrcit dels Assiris: «Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri.» (Cap. 15-10.)

(2) 4-7.

aprop d'ella y la feyen petar amistosament. Açó va durar molt temps, y la bona dona va saber que la senyora no tardaria gayre á tenir un infantó: mes no li 'n parlava, ni may li gosá preguntar ahon vivia, ni qui era.

Un dia aquella dama preguntá á la pastora:

—Vos teniu fills, no es veritat?

—Si, senyora, ne tinch dos.

—M'agradaria de veurels.

—Açó ray, si voléu venir ab mi los veuréu desseguida; d'aquí fins á casa encara no hi ha cent passes.

—A casa vostra no hi puch venir; més m'agradaria que 'ls duguesseu per aquí algun dia. Quants anys tenen?

—L'herehuet, te tres anys; y després tinch una noyeta que va pera 'ls sis mesos.

L'endemá la pastora quan aná á guardar s'en endugué la canalleta; la senyora al veurels los omplí de moxaynes, y digué á sa mare:

—Sabeu que teniu un parell de criatures que enamoren!

—Ah! senyora, no pas gayre; mes son drets é iguals, gracias á Deu; y per una mare ab açó ja n'hi ha prou. ¡S'estimen tant aquesta maynada!

—Vos dich que son guapos, digué la senyora. Jo, també 'm penso que d'aquí poch ne tindré un; voléu criarmel?

—Oh! Senyora, no vos ne puch dir res sense dirho abans al meu home; si voléu, li diré y demá vos tornaré la resposta.

La dona, axís que arribá á casa seva explicá al seu home lo que li havia passat, y li preguntá qué volia que digués á la senyora. Lo seu home li digué:

—Ah beneyta! si aquesta senyora es una fada.

—Moltes vegades ho he pensat; mes, creume, que fada ó no fada, es una dona molt com cal,

—Aquesta criatura que 't vol fer criar es un fill de la fada, y si no li volías, se venjaria de nosaltres; ab açó, feste pregar una mica, perque axís t'ho pagarà millor; mes no li refús.

L'endemá la fada ja era dalt del marge esperant á la pastora, y axís que arribá li digué:

—Havéu parlat al vostre home de lo que vos vaig dir?

—Si, senyora, mes á ell li sembla, com á mi, que ab tanta feyna com tenim, será molt pesat havernos de cuydar d'una altra criatura.

—Cal no tinguéu por, no vos destorbará gens; ni vos adonaréu que criatura petita hi hage á

general telegràfica, haventse inutilitzat la línia de Vich a Berga construïda per l'Estat ab l'acert de costum, demanà a la Companyia del ferrocarril econòmic de Manresa a Berga autorisació per aprofitar sos pals pera sostenir lo fil-ferro de la nova línia del Estat. La Companyia s'hi avingué, pero observà que 'ls pals existents no eren prou forts pera aguantar un fil de 4 milimetres, ademés dels que ja suportaven. Regoneguda la necessitat de canviar uns 800 pals, la Direcció general de Correus y Telegrafos *exigi* de la Companyia que 'ls cambiés a ses costes, amenaçantla ab una multa si no ho feya dintre 'l termini determinat. La Companyia, veient la ingratitude del Estat, amenaçà ab dèxar de fer lo servey de correus, que realisa de franch, si pretenian ferli pagar la multa. En efecte, l'Estat se manté en sos tretze, y la comarca de Berga, dotada de ferrocarril des del dia 15 d'aquest mes, te sos correus servits per carruatges.

Aquestes coses pinten al viu los *beneficis y ventatges* de la present centralisació.

—Nostre company de causa *Las Quatre Barras* de Vilafranca del Panadés, surt des d'ara com a porta-veus del Centre Catalanista, de la mateixa població.

—Los Rynts. PP. del Oratori de St. Felip Neri, han regalat al Emm. Cardenal Casañas, ab motiu de sa elevació al cardenalat, una còpia exacta d'un manuscrit que conté la Oda del Ilm. Olaguer de Montserrat, ardiaca que fou de Tarragona y després del Concell de Barcelona y bisbe de la Seu d'Urgell.

Lo treball caligràfic de la còpia es degut a nostre company de causa En F. Flos y Calcat.

—S' anuncia la propera publicació del poema de Victor Balaguer, «Lo romiatge de mon ànima», traduïda al portugués ab lo títol de *A romaria da minha alma*, per lo distingit literat Accaci Vieira da Roza.

L'esmentat poema estava ja traduït al provençal per En Frederich Mistral, al italià per Arnald Bonaventura, al francès per Lleoncei Cazanbou, al alemany per Joan Fastenrath, y al suech per Eduart Lindfors.

—Lo Centre Catalanista de Vilafranca del Panadés, s'ha dirigit a totes les associacions defensoras de la personalitat de nostra terra, pregàntlosi nombrin un representant pera assistir a una reunió que tindrà lloch en aquesta ciutat, al objecte d'estudiar los medis convenients pera fer avançar la propaganda de nostres doctrines.

—Lo jove compositor gironí D. Cassià Casademunt, ha armonisat la cançó popular «La Escrivana», a sis veus, ab acompanyament d'armonium, dedicantla al Centre Catalanista de Girona y sa Comarca.

—Diumenge, dia 12 del mes que som, la secció d'Arts y Lletres del Centre Català de Sabadell, celebrà una lluhida vetllada literaria musical a la que assistí nombrosa concurrència.

—Pera 'l Certàmen del Centre Catalanista d'Olot, don Joaquim Llorens ofereix una obra d'art, al millor treball ó article de propaganda que desentrotlli lo tema següent: «La Iglesia que pot considerarse com una societat perfecta, es essencialment regionalista en ses institucions.»

—Lo Centre Agricol del Panadés, ha publicat en nostra llengua, com ja te per arrelada costum, lo Cartell dels premis a la virtut, que acostuma a repartir cada any.

Heusaquí un estracte dels premis que conté:

Premi ofert per la Excm. Diputació provincial de Bar-

celona, consistent en 200 pecetes.—Serà donat al pagés jornalier, natural de la provincia de Barcelona que, en terra no seva que conreui, hagi demostrat més zel é inteligencia en plantar y pujar vinya americana.

Accésit ofert per la mateixa Excm. Corporació consistent en 50 pecetes.—Serà donat al que seguexi en mèrit al obtinent del precedent premi.

Premi del Magnífich Ajuntament de aquesta vila, consistent en 100 pecetes.—Discernit ne será al guarda jurat vehí de aquesta vila, que no tingui sou assignat, que des de l'any 1894 fins a la fetxa hagi presentat més denúncies als Jutjats y Tribunals per infraccions contra la propietat rural y obtingut més sentencies condemnatorias.

Premi del Excm. é Ilm. Sr. Bisbe de Barcelona, consistent en la cantitat de 100 pecetes.—Discernit será al treballador de la terra que sens tindre rendes propies s'hagi distingit més en propagar les idees religioses y les pràctiques de la moral catòlica entre sos companys, sens dèxar per açó de ser constant guanyador de son jornal.

Premi del Excm. é Ilm. Sr. Bisbe de Vich, consistent en 100 pecetes.—Adjudicat ne será al pagés vehí del bisbat de Barcelona ó de Vich que s'hagi distingit sempre com a bon pagés y bon cristià, essentne preferit, en igualtat de circumstancies, lo més pobre.

Premi del M. I. Sr. Coronel del Regiment de Caballeria de Cassadors de Treviño, consistirà en la cantitat de 100 pecetes.—Serà donat al soldat natural de aquesta vila, que després d'haver terminat sos compromisos en l'exèrcit ab conducta intaxable y dedicat a la agricultura, hagi portat a cap en aquest ram, sens cap protecció, fets dignes de tenirse en compte per lo Jurat, deguts esclusivament a son esfors, treball y laboriositat.

Premi dels Reverents senyors Rectors de les parroquies d'aquesta vila, consistent en 50 pecetes.—Serà donat al jove que ab més assiduitat hagi concorregut a les classes nocturnes de la Joventut Catòlica d'aquesta vila y n'hagi tret més bon profit literari.

Premi en sufragi d'una persona difunta, consistent en la cantitat de 200 pecetes.—Serà adjudicat al pagés, natural y vehí de qualsevol dels pobles del Bisbat de Barcelona, que hagi donat millor educació cristiana a sos fills, distingintse també per sa laboriositat en lo conreu de les terres.

Accésit ofert al mateix piadós objecte, consistent en la cantitat de 50 pecetes.—Al que, en iguals condicions, seguexi en mèrit al afavorit ab lo premi anterior.

Accésit ofert al mateix piadós objecte, consistent en la cantitat de 50 pecetes.—Al que, en iguals condicions, seguexi en mèrit al afavorit ab lo premi anterior.

Premi ofert per la Associació de propietaris del Panadés, consistent en 100 pecetes.—Serà donat al pagés parcer ó masover que dedicat al cultiu de terres d'algun propietari, enclavades dintre del antich vegueriu del Panadés, durant més anys, més s'hagi distingit per sa fidelitat y respecte a dit propietari; essentne preferit, en igualtat de circumstancies, lo més pobre.

Altre premi ofert per la mateixa Associació, consistent en la cantitat de 75 pecetes.—Ne será discernit al qui seguexi en mèrit al anterior.

Premi ofert per D. Rómul Bosch y Alsina, consistent en 100 pecetes.—Al boter que per sa constancia en lo treball y sens altre auxili que ell, mantingui a sa mare y a ma-

jor número de germans més petits y 'ls hi hagi proporcionat ocupació decorosa ab que poder guanyar en l'esdevenidor sa subsistència ó vinguí mantenintlos desde més llarch temps, ó essent ja d'edat hagi mantingut á sa família donantli bona educació.

Premi del Centre Agrícola del Panadés, consistent en la quantitat de 100 pecetes.—Será donat al pagés vehí d'aquesta comarca, que á judici del Jurat, més hagi demostrat conèixer y fer be l'empelt de les vinyes.

Los aspirants haurán d'acreditar llur naturalesa y domicili, estat, edat, professió, bona conducta y demés circumstancies convenients, segons lo tema del premi que demanin, per medi de certificacions expedides per sos respectius Rector, Alcalde ó Jutje municipal, mes sempre visada y sagellada per lo primer, devent dirigir los memorials á la Secretaria del Centre Agrícola, avans de les 12 hores del dia 21 d'Agost propvinent.

Euskaria.—Diumenge passat uns 600 regionalistes bascongats anaren á Guernika pera commemorar ab una manifestació de protesta, la expoliació feta á la Euskaria per lo govern president per D. Anton Canovas del Castillo, lo dia 21 de Juliol de 1876.

Los governs centralistes que permeten tota mena de atachs á la Religió y á la Família y la propaganda de les mes desballestades doctrines, no poden sofrir les públiques manifestacions de que encara queden pobles que estimen sa honra y anyoren sa furtada llibertat. Per açó, los expedicionaris trobaren lo poble prés militarment per nombroses forces de la guardia-civil y reberen avís de que 'l governador estava decidit á no permetre cap mena de manifestació.

No obstant, á contratemps tan inesperats, en temps que se 'ns vol fer creure son de llibertat, los expedicionaris se dirigiren á la iglesia de Santa María, ahon se cantá la missa del mestre Valle, pronunciant un patriòtic y eloqüent sermó lo distingit sacerdot fuerista Sr. Azcue.

Acabada la missa, 'ls euskalerriachs se dirigiren á la Casa de Juntas de Bizcaya, començant á desfilar ab lo cap descobert y ab lo mes gran respecte devant del arbre sant de les llibertats bascongades. Aquesta senzilla y ordenada cerimonia fou prohibida per lo delegat del governador.

Privat també lo *meeting* que hi havia intenció de celebrar los bons fills de la Euskaria, tornaren á agafar lo tren, dirigintse á Pedernales, y al arribar á Chacharramendi, ahon tenien preparat lo dinar, la guardia civil los sortí al pas, però conseguiren entrarhi. Mentres estaven al menjador destinat al banquet, se presentaren lo delegat del governador y 'l capítà de la guardia-civil, manifestant que tenien ordre de no dexarlos celebrar aquell dinar de germanor. Los euskalerriachs se dividiren en petites, colles, pera que 'ls *liberals* centralisadors los permetessen dinar.

Reunits després, prengueren lo tren pera retornar á Bilbao y al entrar á la estació, los expedicionaris entonaren lo *Guernikako arbola* y donaren forts visques á Birkaya y á sos furs. Una colla de uns cent euskalerriachs, se dirigí en manifestació per lo carrer d'Achuri, plaça del Mercat y Ribera, cantant l'himne nacional de la Euskaria y repetint los visques esmentats, parantse sota 'ls balcons de la societat *Euskal-Erria* pera repetir lo *Guernikako*. Se dirigiren després al Arenal, ahon tocava la banda municipal, á la que demanaren executés l'himne de l'arbre de Guernika, que fou rebut per tot lo publich ab nutrits aplaudiments y

entussiasates visques als furs y á Bizcaya, veyentse la banda obligada á repetir lo gloriós himne patriòtic.

Un municipal volgué detenir á un euskalerriach per que victorejara 'ls furs bascongats, però sos amichs l'ajudaren originantse una lluita entre municipals y regionalistes, que no portá desagradables conseqüències, gracies á haver cedit los agents de la autoritat dexant lliure al detingut. Acabat lo concert, los euskalerriachs se retiraren tranquilament.

Aquesta es, explicada ab tota imparcialitat y senzillésa, la manera com nostres companys de la Euskaria, commemoraren la trista data de la pérdua de ses venerades llibertats. Per ella pot veures, que en aquella terra sempre noble, se guarda ab amor lo recort de sa antonomia y còmpta ab fills decidits que anyoren les llibertats perdudes y fan mèrits pera reconquerirles á costes dels majors sacrificis.

En cambi 'l centralisme madrileny, que dona llibertat, ample llibertat, á carlins, republicans, federals, socialistes, lliure-pensadors y masons, permetent los mes repugnants atachs á tot quant de sagrat te la societat humana, trepitja les lleys, escup la llibertat, prohibeix les mes tranquiles y naturals manifestacions dels patriotes que no tenen altre nort que la autonomia de sa terra.

Lo Regionalisme 'ls fa por: açó es lo que convé.

¡Visca 'l Regionalisme y avant sempre!

Valencia.—Pera 'ls Jochs-Florals de *Lo Rat Penat*, de Valencia, s'han rebut 103 composicions.

ESTRANGER

República Argentina.—La *Unión obrera española*, de Buenos Aires, celebrá lo passat mes de Juny un Certámen literari, en que, donant proves d'un sentit comú que falta á molts espanyols, foren premiades composicions catalanes, gallegues y castellanes. Les catalanes foren: *La bogeta de la costa*, y una *Balada*, originals de D. Ferrán Agulló y Vidal, qui fou aplaudidíssim per la lectura de ses composicions. En Noroya Costoya obtingué un accésit per son romans gallego *N-o muiño*, també molt aplaudit.

Una forta encaxada als bons fills de la terra que des de la altra part del mon honren á sa patria petita y donen una lliçó als qui vivint en ella no se 'n recorden, com á fills borts.

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

LA REGIÓN. Tudela, 12 de Juliol.—*Educación fuerista*. Article destinat á alabar la conducta dels PP. Escolapis de Pamplona, qui posen en boca de un dels seus educants, ab motiu de la distribució de premis feta en presencia de totes les autoritats eclesiàstiques y civils de Pamplona, párrafos com lo següent; «Si nuestros reyes navarros, los Aristas y Jimenez, los Ramiros y Sanchos, los Alonsos y Garcías, fueron grandes, lo debieron al *Juramento* que hacían de no empeorar, sino mejorar los Fueros, juramento que debiera exigirse de todo navarro en la pila del bautismo.» —*El Regionalismo se impone*. En aquest altre article, lo valent defensor dels furs navarros, ocupantse del discurs

pronunciat en lo Congr s per En Silvela, y en el que 's dedica un párrafo favorable al regionalisme, diu, que lo que obliga al Sr. Silvela   parlar en aytal sentit, es la corrent que va cap al regionalisme, afirmant que 'l Sr. Silvela parla de regionalisme no m s perque aquest se imposa.

EL FUERISTA. San Sebastián, 21 de Juliol. *Los Fueros*. Curt, pero en rgich article, destinat   recordar lo vint  aniversari de la abolic i  dels *furs* pel primer govern lliberal-conservador. Després de recordar la importancia dels *furs* y los esforços que pera conservarlos feren sos passats, dona un toch mestre recordant que avuy los fills d' aquells qui moriren en defensa de tan santa institució, figuren en tre les files dels qui la aboliren; y acaba ab un sospir de esperança al veure que encara hi ha bascongats que ayme s *furs* y est n disposats   morir al crit de * Visquen los furs!  Visquen nostres santes tradicions!*

LLIBRES REBUTS

Efem rides históricas de Catalunya, per Francesch Carreras y Candi. — **Lo castell de la Roca del Vall s**, per lo propi autor.

Los treballs de investigació   que 's dedica ab lloable constancia En Carreras, si be son materialment los m s penosos y difícils, no crech que valguen gayre pera la popularisaci  de la nostra historia. Son obres reservades als sabis, als erudits, als curiosos, als desvagats, als mani tichs, pero que moltes vegades cansen fins   les persones il ustrades, puix un llibre se sosté   les mans y desperta afició general en quant s' hi veu l' exercici del enteniment, en quant l' autor hi aclareix punts duptosos y fixa conclusions ben determinades per l' ex men y estudi de documents antichs, pero pert tot inter s comú, tot inter s de utilitat pública quan se reduheix   extractar,   traslladar. — feyna de *copista* al fi, — actes y pergamins, c dechs y disposicions soberanes. En Carreras procura harmonisar la tendencia del bibliòfil y anticuari, ab la del patrici enamorat de tot lo t pich y de relleu que tingué Catalunya, y encara que no sempre li resulta la obra arreglada al propòsit, son de alabar los seus afanys pera servirnos menjar d' arxiu y pera aclarir les boyres qui pesen sobre una  poca   sobre un fet senzill de la nostra historia. Los dos volums que tinch   la vista l' acrediten d' home ben familiarisat ab la documentació, mes no dupto que fa sua tasca se farà més apetitosa pels que no est n iniciats en certs secrets arqueol gichs, quan lo seu criteri personal se manifeste més sovint y ab més desembr s. Entre l' estudi racional, y la aplicació de la fantasia   la historia, hi ha un terme que no dexe de trobarlo may los talents equilibrats y vigorosos,

Concepto de la libertad. — Discurso pronunciado por D. Gabriel Faura y Marquet, abogado y notario, en la velada científico-literaria del 2 de Febrero de 1896, celebrada en el círculo de Lérida.

Es un discurs fluxet, fluxet, de aquexos que 'ls fan lo mateix los adoba cossis y gibrells que 'ls advocats y notaris.

La cadencia y verbositat castellanes s' han empeltades als catalans pera convertirlos en c michs imitadors del farrigo-farrago parlamentari, quina escola nacional resideix   Madrid. Lo Sr. Faura exposa 'l concepte de la llibertat dintre dels bons principis y seguint la doctrina catòlica, pero ho f  adoptant una forma buyda y ampulosa, sense novetat en les idees ni gran fòrça de impuls i  en lo desenrotllo. Tot lo que diu es repetició de lo dit per altres, es acumulació d' elements de sentit comú, es arreplech de metàfores qui son pariones d' altres metàfores escampades en revistes científiques y literaries de les de deu c ntims lo número.  Y es de dordre que tot un senyor advocat y notari s' avese   fer de memorialista! Un discurs no pot ferse de rutina com les escriptures de compra-venda. Pera ferlo com cal, se necessiten complertes les tres potencies de l' ànima: *memoria, enteniment y voluntat*.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

DIETARI DEL PRINCIPAT

D ia 17.

Entra en la capital de sa di cesis lo Emm. Cardenal Casan s, essent rebut ab grans mostres d' entussiasme.

D ia 18.

Llegim que l' Ajuntament de Tortosa ha acordat donar ab preferencia les places vacants de les dependencies municipals, als fills de aquella ciutat qui tornen de la isla de Cuba inutilisats ab motiu de la actual guerra.

D ia 19.

S' inaugura la caixa de estalvis de Manlleu y sa comarca. — Procedent de Barcelona arriba al port de Tarragona la esquadra espanyola d' instrucció. — Escriuhen de Vilanova y Geltrú que   ff de donar treball al gran nombre de boters que est n sense feyna, l' Ajuntament de aquella població ha empr s la construcció de diferentes obres públiques.

D ia 20.

Diuen de Igualada que han sigut sospeses les diligencies d' embarch als deutors del impost de les cèdules personals.

D ia 21.

En una reunió de naviers y capitans de la marina mercant de vela, celebrada en nostra ciutat, s' acord  telegrafiar   la comissió dictaminant del projecte d' impost   la navegació, dihentli que la marina de vela no podr  resistirlo, y demanant la execució del mateix en tota sa totalitat.

D ia 22.

Arriba   nostra ciutat, de pas pera Montserrat, una expedició de *touristes* alemanys, que visiten los principals ports del Mediterrani,   bordo del vapor *Umberto I*.

La Catalana — Imp. de J. Puigventós. Dormitori de St. Francesch, 5.